

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
Філологічний факультет

Польський клуб
Факультет історії та міжнародних відносин

ГУМАНІСТИЧНО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯНА ДЛУГОША В ЧЕНСТОХОВІ
Школа Докторська

ГО «КОНФЕДЕРАЦІЯ ПОЛЯКІВ ПОДІЛЛЯ – ХХІ СТОЛІТТЯ»

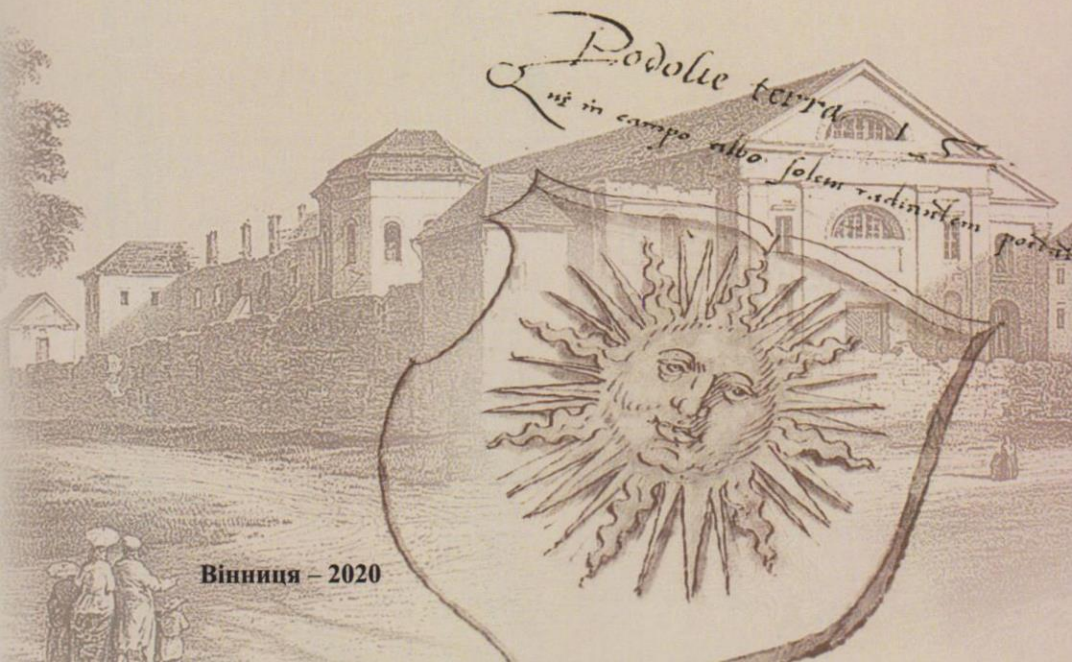
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
Історичний факультет

ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ІМ. К.А. ТІМІРЯЗЄВА

ДОЛЯ ПОЛЯКІВ І ДОЛЯ ВІТЧИЗНИ: ПОГЛЯД КРІЗЬ СТОЛІТТЯ - II

Збірник наукових праць міжнародної міждисциплінарної
науково-практичної конференції

26 листопада 2020 року

Вінниця – 2020

**ДОЛЯ ПОЛЯКІВ
І ДОЛЯ ВІТЧИЗНИ:
ПОГЛЯД КРІЗЬ СТОЛІТТЯ – II**

26 листопада 2020 року

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції

Вінниця
«ТВОРИ»
2020

Рекомендовано до друку Вченою радою Донецького національного університету імені Василя Стуса (протокол № 6 від 11 грудня 2020 року).

Редакційна рада: **Загнітко Анатолій**, доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, декан філологічного факультету Донецького національного університету імені Василя Стуса (науковий редактор) (Україна); **Ситар Ганна**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології Донецького національного університету імені Василя Стуса (Україна); **Краснобаєва-Чорна Жанна**, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології (Україна); **Гаврилюк Олена**, докторант Школи Докторської Гуманістично-Природничого університету імені Яна Длугоша в Ченстохові (Польща), ст. викладач Донецького національного університету імені Василя Стуса, голова громадської організації «Конфедерація поляків Поділля ХХІ століття» (Україна); **Глушковецький Анатолій**, кандидат історичних наук, доцент, декан історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (Україна); **Філінюк Анатолій**, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (Україна); **Комарницький Олександр**, доктор історичних наук, доцент, професор кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (Україна); **Майкєвіч Анна**, доктор філологічних наук, професор, директор Школи Докторської Університету Гуманістично-Природничого імені Яна Длугоша у Ченстохові (Польща); **Дорота Суска**, доктор, професор Університету Гуманістично-Природничого імені Яна Длугоша у Ченстохові (Польща).

Технічний секретар: **Коломісць Аліна**, лаборант кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології Донецького національного університету імені Василя Стуса (Україна).

Д 64 Доля поляків і доля вітчизни: погляд крізь століття-II / Донецький національний університет імені Василя Стуса / Укл.: А. Загнітко (наук. і відп.ред.) та ін. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2020. 262 с.
ISBN 978-966-949-694-2

УДК 94(477.44)(=162.1)“18/20“

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. МОВОЗНАВСТВО І ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО6

Білоус О. І. ВІННИЦЬКИЙ ПОЛКОВНИК ІВАН БОГУН ЯК ОДИН ІЗ ЦЕНТРАЛЬНИХ ПЕРСОНАЖІВ РОМАНУ Г. СЕНКЕВИЧА «ВОГНЕМ І МЕЧЕМ» 6

Валігура І. М. ВІННИЦЬКА КОЛЕКЦІЯ ПОДІЛЬСЬКИХ БІБЛІОТЕК ШЛЯХЕТСЬКОГО РОДУ ГРОХОЛЬСЬКИХ (ЗА ФОНДАМИ ВІДДІЛУ РІДКІСНИХ І ЦІННИХ ВИДАНЬ ВІННИЦЬКОЇ ОУНБ ІМ. К.А. ТІМІРЯЗЄВА)10

Гаврилюк О.А. KONTEKSTY HISTORYCZNO-KULTUROWE BADAŃ NAD INSKRYPCJAMI NAGROBNYMI Z POLSKICH CMENTARZY KATOLICKICH PODOLA. WSTĘPNE UWAGI21

Ємельянова М. POEZJE HRABIEGO SZCZĘSNEGO POTOCKIEGO W KONTEKŚCIE JEGO LITERACKIEGO WIZERUNKU 33

Загнітко А.П. МОВНІ ПСИХОТИПИ ПОЛЯКІВ У ПОДІЛЬСЬКОМУ МОВНОСОЦІУМНОМУ ПРОСТОРИ: ТЕНДЕНЦІЇ ЕВОЛЮЦІЇ 43

Ковалевські Є. JĘZYK POLSKI NA UKRAINIE: OD OJCZYSTEGO DO OBCEGO. JAK UCZONO, JAK SIĘ UCZY? 51

Просалова В. А. ВАРШАВСЬКИЙ ПЕРІОД У ТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАТАЛІ ЛВИЦЬКОЇ-ХОЛОДНОЇ72

Ситар Г. В. ПРИЙМЕННИК «О» В ПОЛЬСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ: ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ 78

Тарчанин М. В ПОШУКАХ МИНУЛОГО. ГРАФІЧНІ НОВЕЛИ ПРО ГОЛОКОСТ ЯК ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЛЮДСТВУ83

Шетеля В. NOTATKI NA MARGINESIE ROSYJSKICH GAZET XIX STULECIA..... 101

charakteru odegrała tragiczną rolę w życiu hrabiego Szczęsnego Potockiego, przez to on stał się jednym z winowajców śmierci swojej pierwszej żony, choć kochał ją szczerze. Jak widzimy w jego wierszach, hrabia ma do Polski także szczery uczucia, życzy swojej Ojczyźnie szczęścia i dba o jej jako prawidłowy patriota. Ale podobnie jak w przypadku Komarowskiej, pod naciskiem silnego przeciwnika (w tym przypadku Rosji) Szczęsny Potocki poddaje się i wykonuje obcą wolę.

УДК 811.162.1'23:316.3(477.43/.44)

*Загнітко А.П.
(м. Вінниця, Україна)*

МОВНІ ПСИХОТИПИ ПОЛЯКІВ У ПОДІЛЬСЬКОМУ МОВНОСОЦІУМНОМУ ПРОСТОРІ: ТЕНДЕНЦІЇ ЕВОЛЮЦІЇ

1. Пропоноване дослідження розвиває основні ідеї й положення, обґрунтовані в попередньому студіюванні, в якому сформульовані загальне розуміння мовного психотипу поляка в подільському мовносоціумному просторі, диференційовані основні рівні реалізації такої особистості. З опертям на кваліфікацію особистості як соціального суб'єкта в сукупності її соціальних та особистісних ролей, знання й досвіду, звичок і манер потрібно враховувати, що особистість сама вибудовує власне життя, його пріоритети та ін. Навіть більше – планує свій життєвий простір, якщо обставини не руйнують й не трансформують цей простір, змушуючи не лише зміну мовних

пріоритетів, Мовний психотип – це лінгвоперсона в сукупності її психологічних виявів.

2. Поляки у Подільському краї (у цьому разі враховано лише дані Вінницької області за переписом 2001 року) становлять досить цілісну спільноту (3,7 тис. осіб (0,2 % від загального складу населення області). Водночас показовим є зменшення кількості осіб, які ідентифікують себе як поляки і яких можна розглядати в їхніх дискурсивних практиках як польськомовні психотипи: за даними перепису 1989 року вони становили 5,9 тис. осіб (0,4 % від загального складу населення області). Динаміка польськомовної національної спільноти свідчить про скорочення її складу на 45,1 %. За даними перепису поляки мешкають в Барському, Козятинському, Тиврівському, Хмільницькому районах (тут названі райони, де частка польської спільноти становить не менше 0,2 5 від загальної кількості населення району), а також у містах Вінниця, Жмеринка, Козятин, Хмільник. Динаміка зменшення кількості польськомовних осіб становить від 31,1 % у Барському районі до 43,4 % – в Козятинському районі. Найчисельніша польськомовна спільнота мешкає в м. Вінниця (1,6 тис. осіб), де скорочення кількості носіїв польської мови становить 62,8 %. Звичайно, в цьому переліку районів та міст не названо тих, де кількість польськомовних психотипів становить менше 0,2 % від загальної кількості населення. Так, наприклад, у Жмеринському районі носії польської мови компактно мешкають у с. Мовчани (наявний костел), у Калинівському районі – с. Іванів (до 1946 р. – містечко Янів), у якому в 20-ті роки (1929 р.) XX ст. проживало 240 поляків із 6481 мешканця (3,7 % від загального складу населення) та ін.

3. У дослідженні мовної особистості та встановленні її співвідносності і/чи належності до відповідного психотипу істотним є аналіз текстових структур, особливостей їх побудови, відбиття в них тих чи тих комунікативно-інтенційних настанов, світобачень і світовідчуттів, простеження репрезентативності в них лексичних і синтаксичних засобів, що відбивають закономірності вияву емоцій, психічних відчуттів і переживань, Аналіз текстових структур є зручним, оскільки в них відбито внутрішній світ лінгвоперсони, її прагнення приховати і/чи відкрити свої переживання. У конструюванні

текстів як результату дискурсивних практик можна простежити впливи різних мовних стихій, прагнення лінгвоперсони самоідентифікуватися і/чи знівелювати цей процес. Формальним репрезентантом мовної особистості постає вербально-семантичний рівень мовної особистості [7, с. 18–33; 9, с. 32–45]. Кожний мовний психотип має низку вербально-семантичних і стилістичних відмінностей. Особливо істотним постає розгляд активної мовної особистості в безпосередньому контакті (студіюванні усіх реальних дискурсивних практик) із простеженням актуалізованих компонентів. Для аналізу взято комунікативний потенціал Болеслави Олександрівни Бацевич (Загорської), системно розкритий у монографії Флорія Бацевича та Вікторії Чернухи «Комунікативна особистість у сімейному спілкуванні» [1]. Привабливість монографічного полотна в тому, що воно дає відносно цілісну картину територіальних, часових, культурних, історичних, естетичних, моральних, поведінкових, фахових та інших лінгвоіндивідуалізацій мовної особистості. На жаль, складно співвіднести в часі й просторі ті чи ті лінгвоіндивідуації, але переконливим постає розкриття життєвого простору їх застосування: спілкування з дітьми, настановно-емоційний стан, зміна в соціумно-комунікативних ситуаціях (школа, сім'я та ін.). У монографії системно класифіковано різні мовні одиниці за їхнім походженням, структуруванням [1, с. 21–58], визначено специфіку комунікативного навантаження мовних одиниць [1, с. 58–74], з'ясувано лексико-семантичні аспекти мовлення та його лінійну, парадигмальну, контекстно ситуативну організацію, встановлено статус русизмів, гебраїзмів, германізмів та інших лексичних вкраплень у її мовленнєву стихію [1, с. 75–133] з намаганням схарактеризувати доцільність їхнього використання. До цього потрібно додати, що поляки в більшості класифікаційних кількісних характеристик населення посідають третє або четверте місце, поступаючись російськомовній групі населення. Істотною є доля євреїв у складі населення Подільського краю. До цього потрібно додати функційно-комунікативну специфіку ідиш у соціумних практиках кінця ХІХ – початку ХХ ст., коли відповідне мовлення було функційно

навантаженим у мовному ландшафті низки міст на зразок Жмеринки, Шаргорода, Козятина та ін.

4. Функційно-комунікативний та когнітивно-енергетичний потенціал полонізмів потребує окремого розгляду, оскільки польська мова і/чи мовлення для Б. Бацевич було внутрішньомовленнєвою стихією реалізації особистості, її самоідентифікації, внутрішнього самозбереження, поставала тим внутрішнім потенціалом, який постійно живив її. За твердженням Флорія Бацевича та Вікторії Чернухи, попри те, що костел було зачинено в м. Летичеві, Б. Бацевич постійно читала Біблію. В окремих населених пунктах польськомовним громадам вдалося зберегти костели як осередки самоідентифікації та самозбереження (с. Мовчани Жмеринського району і под.).

Актуальним може видатися питання: чому розгляд мовних психотипів польськомовних осіб зреалізовано не на матеріалі сучасних експедиційних узагальнень, а із зафіксованого опису з відповідним його структуруванням. Такий підхід мотивований тим, що: 1) пропонований опис Флорія Бацевича та Вікторії Чернухи охоплює малу соціумнокорпоративну групу, в якій Болеслава Бацевич (Загорська) є визнаним лідером за соціальним (сімейним) статусом; 2) у дослідженні відбито прямі спостереження над сімейним мовленням із його фіксуванням в окремих мікроситуаціях; 3) комунікативно-поведінкова реалізація польськомовної сім'ї в українськомовному середовищі та ін. Відповідь на питання про статус Болеслави Олександрівни як незаперечного комунікативного лідера в сім'ї дають Флорій Бацевич і Вікторія Чернуха: 1) пріоритетність того зразка мовлення й комунікації, який цілеспрямовано формулювала Болеслава Олександрівна; 2) безумовність такого типу мовлення й комунікації в межах сім'ї; 3) відтворюваність особливостей її мовлення в сімейному спілкуванні інших членів родини, виявлюваних і сьогодні, намагання його зберегти й передати іншим; 4) прагнення дотримуватися таких комунікативних реєстрів спілкування у сучасних сім'ях – комунікативно-генераційна тяглість; 5) усвідомлення цінності подібного спілкування й інтеракції в сімейному колективі [1, с. 12–13].

Істотним є те, що в дослідженні Флорія Бацевича та Вікторії Чернухи послідовно використано реконструктивний підхід із відтворенням вербально-семантичного та комунікативно-прагматичного вимірів мовної особистості. Водночас заявлений підхід цілком доступно використати в аналізі різних дискурсивних практик у польських громадах Подільського краю, наприклад: с. Мовчани (Жмеринський район), с. Іванів (Калинівський район), с. Красне (Тиврівський район) та ін.

5. Для простеження мовного психотипу є з'ясування історико-соціальних і культурно-генераційних чинників формування, розвитку особистості, встановлення можливостей її самореалізації та національно-мовної самоідентифікації, самоототожненні. В аналізованому випадку істотним є те, що в час народження Б. Бацевич у м. Летичів у 1926 р. проживало 7270 осіб, із яких 2434 особи (тобто 34 %) були євреями, 1492 особи (тобто 20,12 %) – поляками, а 3344 (тобто 46,4 %) осіб – українцями (кількісні дані подано за [1, с. 13]). А загалом на Поділлі на кінець 1897 року в межах Російської імперії мешкало 262738 римо-католиків, із яких 69156 осіб самоідентифікували себе як поляки [14, с. 11]. Поляки були вільними, значна частина з них володіла землею. 30-ті роки пам'ятні репресіями, що істотно зачепили й польську меншину. Радянська імперія насамперед позбавила можливості польськомовне населення гуртуватися навколо костела, до цього додалася низка інших чинників.

За переписом 2001 року у м. Летичів проживало 11081 осіб, із яких 82,4 % – українці, 6,4 % – поляки, 4,74 % – росіяни, 5,75 % – роми, 0,9 % – євреї, 0,2 % – представники інших національностей. Якщо поглянути на загальну картину змін культурно-етнічного, а відповідно, й мовносоціального тла, то легко передбачити видозміну загального мовнокомунікативного простору, в якому формувалася, згодом працювала учителькою, а потім – кравчиною (неофіційно) Б. Бацевич. Сприйняття з дитинства усіх проблем польськомовної громади позначилося і на її мовних пріоритетах у внутрішньосімейному та завіснньородинному мовленнєвому просторі (в ландшафті містечка): «<> засвоєння Болеславою Олександрівною рідної польської мови, а також формування її комунікативної компетенції в 20–30-ті роки

відбувалося в активному полікультурному і, як мінімум, трьохмовному (українсько-польсько-єврейському) середовищі» [1, с. 13]. Якраз полімовність (трьохмовність: українська, польська та ідиш) й була успадкована нею, до цього додалася й російська мова. Водночас наголошено, що «до 1947–1948 років спілкування в сім'ї <..> відбувалося виключно польською мовою, поза межами сім'ї – українською» [Там само, с. 14]. Українськомовне тло в школі, мовленнєва стихія містечка не впливала на мовні цінності сім'ї, які згодом змінилися через агресивне витіснення української мови іншою – російською. Насильницьке упродовження останньої в усі сфери суспільного життя – адміністративному, управлінському, шкільництві призводило до мовно-культурного шоку, руйнування усталених традицій, звичок та ін. Та в межах сім'ї рідномовне тло залишалося можливістю самореалізації, адже Б. Бацевич «непогано володіла польським усним мовленням <..>. Відвідувала римо-католицький храм у Летичеві, молилася лише по-польськи <..>. Спостереження свідчать, що в мовленні респондентки полонізми (слова і вирази) виконували різні номінативні й комунікативні функції, залежно від їх місця в ідіолексиконі, а також від ролі у формуванні стратегій і тактик живого сімейного спілкування» [Там само, с. 83–84]. У короткому реєстрі зафіксованих лінгвоіндивідуалізацій наведено 74 слова і 7 виразів польською мовою, які у своїй множині охоплюють: 1) поняття й об'єкти релігійної сфери: *біскуп, ксьондз, капліца, подушні дні, ружанси*; 2) назви дерев і кущів та їхні плоди: *жарделя, мірабеля, ябко*; 3) назви предметів побуту: *бібула, ваненка, капа, капшук*; 4) найменування одягу та взуття, їхніх частин: *камізелька, каптур, кунтуш, кацавейка, пантфолі*; 5) назви харчових продуктів, страв, речовин: *бурачки, клюски, марципани, обертух, палюшки, сальцісон, струдель, флячки*; 6) найменування дій, процесів, станів: *фастригувати, церувати* та ін.

Для встановлення мовного психотипу істотним є те, що, достатньо володіючи українськомовним лексиконом, Б. Бацевич використовувала польські слова й вирази зі спеціальною комунікативною метою: а) надання слова і виразам насиченішої експресії; б) нейтралізування семантики й прагматики

лексическо-мовних слів і виразів; в) формування жартівливої тональності спілкування, пор., наприклад: *шльондра, чупірадо* – назви осіб та їх оцінка; *брудавка, варги, гемби, земби* – найменування частин тіла; *зупа, мацьок, плячок, сос, смалец, чукуляда* – назви харчових продуктів; *ценьснота, зганчувати* (можливо, *зганджувати*). Аналізований різновид доповнює група слів і виразів, використовуваних переважно в комунікативній функції жарту, створення й підтримання розкутої атмосфери спілкування з дітьми й онуками» [там само, с. 85]. У межах констатованої групи диференційовано: а) назви людей та їх оцінка: *виродзіска, ленюх, слепцюр, струць*; б) найменування частин тіла: *бжух, бжусько, бузя, жузя*; в) назви предметів побуту: *габза, гарнек, маньорка*; г) найменування харчових продуктів: *мурмуляда, пляциндри* та ін. [Там само, с. 85]. Тим самим вона досягала внутрішньої самоідентифікації.

Аналіз фактичного матеріалу (двох цілісно-текстових уривків, коротких словничків гебраїзмів, германізмів та ін.), а також класифіковані Флорієм Бацевичем та Вікторією Чернухою функційно навантажені комунікативні стратегії й тактики в сімейному середовищі (якщо було основним) дає змогу говорити про амбівертність Б. Бацевич, персуазивний психомовний тип. Інтровертність здебільшого виявлялася в ситуаціях мовчання, де особливим поставав статус комунікативної оцінності. Екстравертність реалізувалася в різноманітних ситуаціях мовної гри, оцінно-парадигмальному статусі лексем і виразів. В акцентуації особистості респондентки домінують інвертимний і психастенічний характерологічні риси, що простежувано в домінуванні мовленнєвого портрету оцінно-кваліфікаційних, жартівливо-тональних і класифікаційно-адресувальних мовних одиниць, підпорядкованих власне авторській інтенцією, формуванню нею відповідних реєстрів.

Найважливішим аспектом дослідження мовної особистості є питання про співвідносність різних комунікативних реєстрів, стратегій і тактик у дискурсивній практиці, з'ясування їхніх змін. Встановлення мовного психотипу залежить не лише від аналізу мовного результату того чи того дискурсу – цілісного чи фрагментарного тексту, а й від дослідження культурно-естетичних та

історично-соціальних умов формування особистості, їхнього впливу на можливість її адекватної самореалізації, самоідентифікації. Для представників подільської польської спільноти самість мовного простору мала певні періоди видозмін – від вичерпної самореалізації до опосередковано замкнутої. Для адекватного визначення силового поля мовних психотипів поляків Поділля необхідним є: 1) створення цілісної мовно-ландшафтної мапи; 2) формування корпусу усно-розмовних текстів; 3) напрацювання адекватної методики діагностування мовного психотипу за особливостями самореалізації особистості в ідіолексоні, мовнопортретній граматиці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф., Чернуха В. Комунікативна особистість у сімейному спілкуванні. Львів: ПАІС, 2018. 280 с.
2. Белянин В.П. Психолінгвистические аспекты художественного текста Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1988. 128 с.
3. Белянин В.П. Основы психолінгвистической диагностики (Модели мира в литературе). Москва: Тривола, 2000. 248 с.
4. Ганнушкин П.Б. Клиника психопатий. Их стптика, динамика, систематика. Нижний Новгород: Изд-во НГМД, 1988. 128 с.
5. Гришина Н.В. Психология конфликта. 2-е изд., перераб. и доп. Москва – Санкт-Петербург – Нижний Новгород – Воронеж Ростов-на-Дону – Екатеринбург – Самара – Новосибирск – Киев – Харьков – Минск. Санкт-Петербург: Питер, 2008. 544 с.
6. Егидес А. Психология конфликта. Москва: Московский финансово-промышленный университет «Синергия», 2013. 267 с.
7. Загнітко А. Теорія лінгвоперсонології. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2017. 132 с.
8. Загнітко А. Теорії сучасних лінгвістичних учень. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. 528 с.
9. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность. Москва: КомКнига, 2006. 264 с.
10. Космеда Т., Олексенко О., Павлова І. Семантика й прагматика дискурсивного слова та його потенціал для діагностики психотипу мовної особистості: аспектуальний опис : [за ред. Проф. Т.

Космеди]. Вінниця – Харків – Познань: Харківське історико-філологічне товариство, 2019. 308 с.

11. Личко А.Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков. Санкт-Петербург: Речь, 2010. 256 с.

12. Смирнова А.А. Языковая личность персонажа литературного произведения и психотип человека (на примере произведений М. Булгакова): [дис. ... канд. филол. наук]. Москва: Московский государственный областной университет, 2011. 191 с. (Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/yazykovaya-lichnost-i-psihtip-cheloveka-na-primere-analiza-yazyka-odnogo-iz-personazhey-romana-belaya-gvardiya-m-bulgakova/viewer> (10.11.2019)).

13. Leonhard K. Aufteilung der endogenen Psychosen. 5 Aufl. Berlin: Acad. Verlag. 342 S.

14. Osadczy W. Podole w polskiej historii i kulturze // Teka Kom. Pol.-Ukr. Związ. Kult. OLPAN, 2007. S. 11.

Jerzy Kowalewski
Fundacja na Rzecz Dwujęzyczności „EduNowa”

JĘZYK POLSKI NA UKRAINIE: OD OJCZYSTEGO DO OBCEGO. JAK UCZONO, JAK SIĘ UCZY?

Współczesny opis języka polskiego bazuje na kilku kryteriach. Język polski (jak każdy język) występuje w czterech sferach życia: prywatnej (w tym rodzina), społecznej, zawodowej i edukacyjnej. Można mówić o nabywaniu umiejętności językowych, a więc umiejętności wykorzystania słownictwa w szeroko rozumianej komunikacji lub opisie świata – wykorzystania w odpowiednich strukturach gramatycznych. Ocena stopnia tych umiejętności może mieć charakter formalny (poziomy A1 – C2). Powszechnie też akcentuje się aspekt socjolingwistyczny, a więc treść aktu językowego – nie tylko jak to powiedzieć, ale co i komu, w jakich okolicznościach, w jakim kontekście, w jakim otoczeniu socjokulturowym – np. co wypada robić, czego nie robić, jak się zachować. Tak szeroko rozumiane umiejętności językowe są nabywane przez całe życie zarówno